

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 15.11.2011.

Izveštaj : Nataša Kandić i Marina Kljaić, punomoćnici oštećenih

Ispitivanje veštaka vojne struke Boška Antića

Veštačenje je predložio adv. Branko Lukić branilac optuženih Miodraga Dimitrijevića i Radovana Vlajkovića, dok je ličnost veštaka odredio sud.

Nalaz i mišljenje veštak je uradio na osnovu vojnih dokumenata koja se nalaze u spisima predmeta i propisa po kojima je u to vreme funkcionisala JNA, njoj prepočinjene jedinice na teritoriji Slavonije i TO, kao deo oružanih snaga tadašnje SFRJ.

Pitanja branioca predlagača

Rukovođenje i komandovanje jedinicama regulisano je Zakonom o vojsci i Pravilima službe u oružanim snagama. Prema tački 37. Pravila službe u oružanim snagama, lica na službi u oružanim snagama dužna su da izvršavaju naređenja najstarijeg prisutnog starešine. Do 14.10.1991. godine, prema raspoloživoj dokumentaciji, svim jedinicama u Lovasu komandovao je Dušan Lončar, komandant 2. pgmbg, koji je prisustvo na terenu obezbeđivao preko dokumenata i ovlašćenja koje izdaje. Kako je 14.10.1991. u Lovas došao potpukovnik Miodrag Dimitrijević, on je trebao biti najodgovorniji starešina, kao najstariji po činu, shodno tački 37. Pravila službe. Dušan Lončar je trebao da uspostavi liniju komandovanja, ali u dokumentaciji nema tragova da je to i učinio. Međutim, u borbenom izveštaju Prve divizije navedeno je da je potpukovnik Miodrag Dimitrijević komandant TO Valjevo. Prema raspoloživoj dokumentaciji, komandant Protivdiverzantskog odreda TO Valjevo je bio rezervni kapetan Darko Perić. Potpukovnik Dimitrijević nije mogao da bude na terenu bez znanja i odobrenja Dušana Lončara, komandanta 2. pgmbg. U dokumentaciji, koja je veoma oskudna i konfuzna, nema traga da je bilo koje naređenje od 2. brigade do protivdiverzantskog odreda išlo preko optuženog Dimitrijevića, niti da je prepočinjen 2. brigadi. Nema dokumenata na osnovu kojih se može utvrditi da je optuženi Dimitrijević izdavao neka naređenja, ali takođe nema ni dokaza da nije. Iz dokumentacije je vidljivo da napad na Lovas nije bio nikakv napad – to je praktično bilo zauzimanje mesta u kojem nije bilo otpora. U napadu je učestvovao Prvi tenkovski bataljon, haubički divizion, TO Tovarnik i Valjevo, a po zauzimanju Lovasa zaposele su ga teritorijalne čete Lajkovac i Ljig. Od 17.10.91. godine kada je Protivdiverzantski odred TO Valjevo došao u Lovas, njime je trebao da komanduje potpukovnik Miodrag Dimitrijević, kao najstariji po činu, ali o tome nema tragova u dokumentaciji. Jedinice u Lovasu imale su konkretno naređenje komandanta brigade da se ne sme ići na minske prepreke i da se mora angažovati pionirsko odeljenje kao jedino obučeno i ovlašćeno da radi sa minama.

Pitanja optuženog Miodraga Dimitrijevića

Odred TO Tovarnik moglo je da formira samo ministarstvo odbrane SAO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema, a prema zakonu koji su usvojili. Po njemu se TO SAO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema pripaja oružanim snagama SFRJ i postaje njen sastavni deo. Odred *Dušan Silni*

je pri napadu na Lovas dejstvovao u sastavu TO Tovarnik. Zapovešću komandanta 2. brigade o napadu na Lovas određeno je da se pomoćnim snagama izvrši čišćenje sela od pripadnika ZNG i MUP-a, kao i stanovništva koje je neprijateljski raspoloženo. Pomoćne snage u tom napadu bile su snage TO Tovarnik. Zapovest je manjkava i urađena mimo Pravila. Nema plana artiljerijske vatre ni tačaka dejstva, a takođe nema ni vanrednog borbenog izveštaja o izvršenom napadu koji je trebao biti urađen. Operativni dnevnik 2. brigade je nepotpun, i zato ne može predstavljati nikakav istorijski dokument.

Pitanja optuženog Radovana Vlajkovića

Naređenje se odbija onom ko ga je izdao. U dokumentaciji nema podataka kakvo je tačno naređenje izdato optuženom Radovanu Vlajkoviću, jer nema radnih beležnica gde je to moralo biti evidentirano. Takođe ne postoje ni dokumenta iz kojih se vidi da je on dobio naređenje odbio.

Pitanja zamenika tužioca

Ko je sve tretiran kao oružana formacija hrvatske vojske u Lovasu ne može se zaključiti iz postojećih dokumenata. Iz procenjene situacije koja je osnovni element za donošenje odluke komandanta, procenjeno je da se u Lovasu nalazi 50 pripadnika ZNG i MUP-a i neprijateljski raspoloženo stanovništvo. Neprijateljski raspoloženo stanovništvo se ne može smatrati neprijateljskim snagama. Artiljerijski divizion koji je prilikom napada na Lovas ispalio određeni broj granata, nje imao tačno određene ciljeve. To je bila demonstracija sile. Prilikom napada na Lovas, pod komandom 2. brigade bile su i snage TO Tovarnik i milicije, jer su kao pomoćne snage u sastavu glavnih snaga. Prema dokumentaciji, u Čakovcima je bilo komandno mesto TO Valjevo. Komandantu ili komandiru jedinice mogao je da komanduje samo neko iz pretpostavljene komande. Ni jedan školovan oficir ne bi prihvatio da neko umesto njega vodi njegovu jedinicu, a da on na to nema nikakvog uticaja. Za svakog pripadnika oružanih snaga koji se nađe na području gde se na bilo koji način zlostavljaju civilna lica, a stariji je po činu od ostalih, postoji obaveza da preduzme određene mere i izvesti o događaju pretpostavljenu komandu. To je jasno regulisano u pravilniku o primeni međunarodnog prava, a svi pripadnici oružanih snaga su imali međunarodno pravo kao obavezan predmet u toku školovanja. TO Tovarnik je bila u sastavu 2. brigade jer se nalazila u njenom dejstvu odbrane. Termin *čišćenje* ne postoji, već samo termin *pretres terena*, a njega može da vrši samo vojna policija.

Pitanja predsednika veća

Komandant 2. brigade morao je da odredi ko će da komanduje snagama koje čiste teren. Komandir svake grupe koja je učestvovala u napadu na Lovas odgovoran je za dejstvo svojih ljudi. Bio je dužan da obavli pripremu ljudi, da ih upozori da su dužni da se pridržavaju međunarodnog humanitarnog prava i ratnog prava, te da spreči nasilje, pljačke i zločine. Komandir je odgovoran za postupke svakoga ko se u toku akcije priključi njegovoj grupi. Dužan je da takve stavi pod svoju komandu ili ih isključi. Ukoliko ne može da im se suprotstavi, u obavezi je da zatraži pomoć. Ovde niko nikakvu pomoć nije tražio.